

DINAMICA DEZVOLTĂRII FUNCȚIEI PERCEPTIV MOTRICE, LA COPILUL CU DEFICIENȚĂ DE INTELECT

Lector drd. Traian MOLDOVAN

Rezumat

Deficiența mintală devine evidentă atunci când un copil sau adolescent deține un nivel intelectual (cu referire la CI sau echivalent CI) sub media din populație. În consecință un copil cu deficiență mintală se caracterizează printr-o inadapabilitate la cerințele vieții de zi cu zi.

Deficiența mintală nu mai este caracterizată ca o boală ci este o consecință intelectuală și de comportament a unei boli, a unei leziuni cerebrale sau a altor cauze ce determină slaba dezvoltare a creierului. Cauzele pot fi de natură genetică sau de origine traumatică.

Summary

Mental retardation is present when a child or adolescent has a level of intellectual functioning (generally referred to as IQ or IQ equivalent) that is measurably and significantly below average. In addition, a child with mental retardation demonstrates an inability to adapt to the demands of everyday functioning.

Mental Retardation is not actually an illness-rather, it is an intellectual and behavioral consequence of an illness or injury causing brain damage, or one that derails brain development. It can have genetic causes, or it can be caused by trauma.

Caracteristici ale percepției la copilul cu deficiență de intelect.

Percepția reprezintă procesul de cunoaștere (mental) activ implicat în adaptarea curentă, prin care se reflectă obiecte, fenomene, persoane în pozițiile, mișcările și totalitatea însușirilor lor (Șchiopu U. – Dicționar de Psihologie, 1997).

În literatura de specialitate, sunt amplu descrise, pe baza unor date experimentale și de observație, numeroase particularități ale percepției la copiii cu deficiență mintală. Se subliniază, mai ales, caracterul fragmentar, incomplet, limitat, cu alte cuvinte, sărăcia imaginilor mintale ale copiilor cu această deficiență. Caracteristicile respective sunt consecința unei activități perceptive rigide, lente, dezorganizate, precum și a sensibilității scăzute, a dificultăților de analiză și sinteză.

După S.I. Rubinstein (1970), percepția deficientului mintal se caracterizează printr-un volum limitat și o accentuată nediferențiere a celor percepute, aflate în strânsă legătură cu lipsa de activism și caracterul încetinit al actului perceptiv.

Copiii întârziați mintal desprind din obiecte sau din imagini mai puține detalii, ceea ce face ca percepțiile lor să fie insuficient de specifice și să apară cu ușurință confuziile.

- Îngustimea câmpului perceptiv este o altă trăsătură caracteristică a deficientului mintal. Acești copii percep în mod clar, într-un timp limitat, un număr mai mic de elemente decât copiii normali. Îngustimea câmpului perceptiv, capacitatea redusă de a stabili pe plan intuitiv relația dintre obiecte, face ca orientarea în spațiu a copiilor deficienți mintal să fie dificilă.

- altă caracteristică a deficientului mintal constă în perfecționarea mai limitată a percepției ca efect al reflectării repetate a obiectului. În cadrul unui experiment, copiilor le-au fost prezentate 12 obiecte de mai multe ori, timpul de expunere fiind de fiecare dată mai lung. În timp ce elevii normali au avut nevoie în medie de 2 reprezentări ale unei imagini pentru a ajunge la o recunoaștere adecvată, subiecții deficienți mintal au avut nevoie de 6 reprezentări. Această lipsă de perfecționare a percepției în procesul contactului repetat cu un obiect se explică, în parte, prin inerția activității cognitive.

Metoda și metodologie.

Obiectivul cercetării este evaluarea dinamicii dezvoltării funcției perceptiv-motrice la copii cu deficiență mintală cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani. Pentru o prezentare mai corectă și mai sugestivă a rezultatelor obținute, a fost utilizat un lot de control alcătuit din copii de aceeași vârstă cu intelect normal.

Ipotezele cercetării sunt:

1. Se presupune existența unei evoluții semnificative în ceea ce privește funcția perceptiv-motrică la copii de vârsta școlară mică cu intelect normal.
2. Se presupune existența unei dinamici lente în dezvoltarea funcției perceptiv-motrice la copii cu deficit de intelect (debilitate mintală).

În ceea ce privește subiecții incluși în studiu a fost realizată următoarea repartitie:

• **Lot copii cu intelect normal - 60 subiecți**

- Sublot 1 - vârsta 8 ani - 20 subiecți
- Sublot 2 - vârsta 9 ani - 20 subiecți
- Sublot 3 - vârsta 10 ani - 20 subiecți

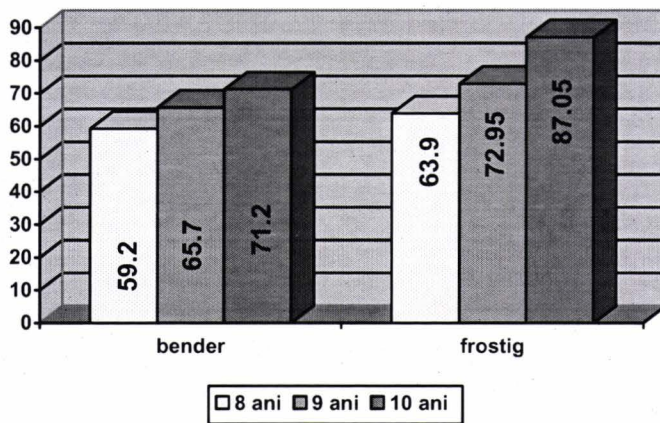
• **Lot copii cu debilitate mintală - 60 subiecți**

- Sublot 1 - vârsta 8 ani - 20 subiecți
- Sublot 2 - vârsta 9 ani - 20 subiecți
- Sublot 3 - vârsta 10 ani - 20 subiecți

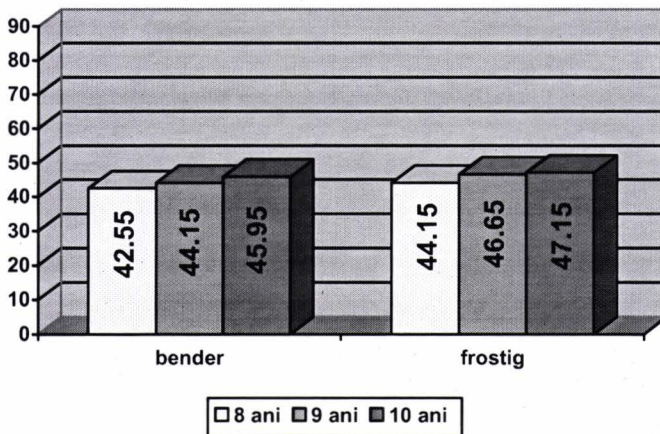
Probele psihologice utilizate în cercetare au vizat două aspecte, primul fiind reprezentat de evaluarea nivelului intelectual, cu scopul repartiției pe loturi și a omogenizării lor, iar următorul vizând evaluarea funcției perceptiv-motrice.

Evaluarea nivelului intelectual a fost realizată cu proba **Matrici Progressive Raven Color**. Evaluarea dezvoltării funcției perceptiv-motrice a fost realizată cu probele **Bender Gestalt** și **Frostig**.

Rezultatele obținute la testele Bender Gestalt și Frostig la fiecare dintre eșantioane, sunt următoarele:

Histograma 1. Valorile medii ale lotului de copii normali la cele două teste.

Histograma 2. Valorile medii ale lotului de copii deficienți mintal la cele două teste.

Interpretarea statistică a rezultatelor obținute a fost realizată cu indicele de comparație "t" pentru eșantioane independente.

Indicele de comparație "t" pentru eșantioane independente a fost calculat pentru a evidenția prezența sau absența semnificației statistice în

cazul comparației între rezultatele obținute de același eșantion de la o categorie de vârstă la cealaltă și în cazul comparației între cele două loturi (normali și deficienți mintali) la fiecare categorie de vârstă.

Astfel, valoarea indicilor a fost următoarea:

Tabelul nr. 1. Valorile indicelui „t” și a pragurilor de semnificație „p” obținute în urma comparației dintre valorile testului Bender și Frostig la lotul de copii cu intelect normal.

Comparații		8-9 ani	8-10 ani	9-10 ani
Bender	t	3,081	6,786	2,461
	p	< 0,01	< 0,02	< 0,01
Frostig	t	7,54	20,330	12,343
	p	< 0,01	< 0,01	< 0,01

Tabelul nr. 2. Valorile indicelui „t” și a pragurilor de semnificație „p” obținute în urma comparației dintre valorile testului Bender și Frostig la lotul de copii cu deficiență mintală.

Comparații		8-9 ani	8-10 ani	9-10 ani
Bender	t	1,031	2,034	1,438
	p	> 0,05	< 0,05	> 0,05
Frostig	t	1,873	2,288	0,328
	p	> 0,05	< 0,05	> 0,05

Tabelul nr. 3. Valorile indicelui „t” și a pragurilor de semnificație „p” obținute în urma comparației dintre cele două loturi (normali și deficienți) la cele două probe Bender și Frostig.

Comparații		Normali-Deficienți 8 ani	Normali-Deficienți 9 ani	Normali-Deficienți 10 ani
Bender	t	9,440	11,129	15,060
	p	< 0,01	< 0,01	< 0,01
Frostig	t	17,281	19,008	30,519
	p	< 0,01	< 0,01	< 0,01

Concluzii

Comparațiile statistice realizate încearcă să demonstreze, pe de o parte, faptul că funcția perceptiv motrică evoluează de la un an la altul atât în cazul copiilor normali cât și în cazul copiilor deficienți iar, pe de altă parte, faptul că dezvoltarea este diferită de la o categorie la cealaltă. Diferența este datorată unei evoluții deficitare, întârziate la deficientul mintal.

Diferențele semnificative sau nesemnificative constatăte ne dau posibilitatea extinderii concluziilor de la eșantion la populație.

În cazul copiilor cu intelect normal s-au obținut valori semnificative ale indicelui de comparație, ceea ce ne permite să afirmăm că din punctul de vedere al funcției perceptiv motrice, evoluția este semnificativă de la un an la celălalt. Dinamica dezvoltării acestor procese este una accelerată, vârsta școlară mică fiind perioada senzitivă optimă în ceea ce privește dezvoltarea la acest nivel.

Dacă în cazul copiilor normali s-a constatat o evoluție semnificativă de la un an la celălalt la

deficienții mintal situația este diferită deoarece de la un an la altul nu există evoluții semnificative, funcția perceptiv motrică având o dinamică redusă în ceea ce privește dezvoltarea.

Totuși, au fost înregistrate diferențe semnificative, însă doar în cazul în care s-au realizat comparații între intervale mai mari de vârstă (2 ani). Aceste semnificații au fost însă la limita acceptării lor (0,05)

Comparațiile realizate între lotul de copii cu intelect normal și cel de copii deficienți mintal în ceea ce privește funcția perceptiv motrică au demonstrat diferențe semnificative la toate cele trei subloturi (8, 9 și 10 ani).

Aceste diferențe semnificative sunt datorate faptului că deficienții mintal sunt caracterizați din punct de vedere al activității cognitive, în general, printr-o lipsă evidentă a flexibilității, funcția perceptiv-motrică fiind caracterizată prin același fenomen.

Bibliografie

- Arcan, P., Ciumăgeanu, D. (1980), *Copilul deficient mintal*, Timișoara: Ed. Facla.
- Bender, N.V. (1993), *Learning Disabilities : Best Practice for Professionals*, SUA: Read Publishing Inc.
- Păunescu, C., Mușu, I. (1997), *Psibopedagogie specială integrată. Handicapul mintal. Handicapul intelectual*, București: Ed. Pro Humanitate.
- Popescu-Neveanu, P. (1978), *Dicționar de Psibologie*, București: Ed. Albatros.
- Radu, Gh. (2000), *Psibopedagogia școlărilor cu handicap mintal*, București: Ed. Pro Humanitate.
- Radu, Gh. (2002), *Psibologie școlară pentru învățământul special*, București: Ed. Fundației Humanitas.
- Șchiopu, U. (2002), *Introducere în psibodiagnostic*, București: Ed. Fundației Humanitas.
- Verza, E. (1987), *Psibodiagnoza și prognoza în defectologie*, București: Revista de Psihologie nr. 4.
- Verza, E. (coord.) (1987), *Metodologii contemporane în domeniul defectologiei și logopediei*, București: Ed. Univ. din București.
- Verza, E. (coord.) (1990), *Elemente de psibopedagogia handicapăților*, București: Ed. Univ. din București.
- Verza, F.E. (2002), *Introducere în psibopedagogia specială și în asistența socială*, București: Ed. Fundației Humanitas.
- Verza, E., Verza, F.E. (2000), *Psibologia vârstelor*, București: Ed. Pro Humanitate.